

Breedbekstrandloper: ook bij ons vooral een kustvogel

De Breedbekstrandloper is wat kleiner dan de Bonte Strandloper, met iets kortere poten. Opvallender zijn de zwaardere, aan de punt naar beneden geknikte snavel en de 'dubbele' wenkbrauwstreep die de vogel een snipachtig uiterlijk geven.

Noordelijke herkomst

Breedbekstrandlopers broeden in de hoogvenen en toendra van Noorwegen tot in Noord-Siberië. Adulte Scandinavische vogels verlaten hun broedgebied in juli, in augustus gevolgd door de juvenielen. De trek in zuid(oost)elijke richting voert via de kusten van de Middellandse, Zwarte en Kaspische Zee naar wintergebieden in Oost-Afrika, de Perzische Golf en India. De Europese populatie wordt geschat op (afgerond) 30.000-44.000 paren met een onbekende trend. Hoewel uit ons land geen ringterugmeldingen bekend zijn, zullen hier waarschijnlijk vooral Scandinaviërs door-trekken.

Drie trekgolven

De eerste 'Breedbekkige Strandloper' voor Nederland, een mannetje, werd geschoten op 15 augustus 1862 op De Beer ZH, nabij de tegenwoordige Maasvlakte. Na 13 gevallen in 1944-77 ontbrak de soort vanaf 1981 alleen in 1997 (figuur 1). Sinds de eeuwwisseling varieerde het jaartotaal tussen 6 vogels (bij 6 gevallen, in 2001) en 44 vogels (29 gevallen, 2015). Ook 2010 en 2016 waren goede jaren (32/39 vogels resp. 26/39 gevallen). De geleidelijke toename van het aantal waarnemingen, het sterkst in het najaar, weerspiegelt ongetwijfeld (mede) de toegenomen kennis van voorkomen (plaats, tijd) en determinatiekenmerken.

Breedbekstrandlopers trekken in drie golven door Nederland (figuur 2). In het voorjaar, wanneer 'Breedbekken' relatief vaak worden aangetroffen bij Bontbekplevier, verschijnen de eerste vogels begin mei (vroegste op 1 mei 1989, Kwade Hoek ZH). De trek loopt door tot in juni; 10%, 50% resp. 90% van alle voorjaarsvogels is waargenomen op 12 mei, 21 mei resp. 1 juni.

Tijdens de najaarstrek trekken Breedbekstrandlopers vaak op met Bonte Strandlopers. De trek kent nu twee duidelijke pieken: eerst volwassen vogels (10-50-90%: 10 juli, 25 juli en 19 augustus) en later de jonge exemplaren (15 augustus, 23 augustus en 12 september). De laatste vogel liep op 30 september 2006 in de Breebaartpolder Gr.

Vooraf kustgebonden

Het zwaartepunt van de verspreiding ligt met 69% van de 440 gevallen duidelijk in het Waddengebied, op afstand gevolgd door het Deltagebied (14%). De soort is met in totaal 43 gevallen (10%) zeldzaam in de zeven provincies die niet aan de Noordzee grenzen. Hier wordt de Breedbekstrandloper vooral in het voorjaar gezien (81%), terwijl het aandeel in voor- en najaar in de kustprovincies redelijk vergelijkbaar is (45 resp. 55%).

Van noordoost naar zuidwest vallen langs de kust clusters van waarnemingen op in de Dollard (Breebaartpolder), op Schiermonnikoog, in het Lauwersmeer, langs de Friese Waddenkust, nabij Den Oever NH en op Schouwen ZI (figuur 3). In het binnenland werd deze steltloper tot de eeuwwisseling relatief vaak gemeld uit de Oostvaardersplassen.

Meest solitaire

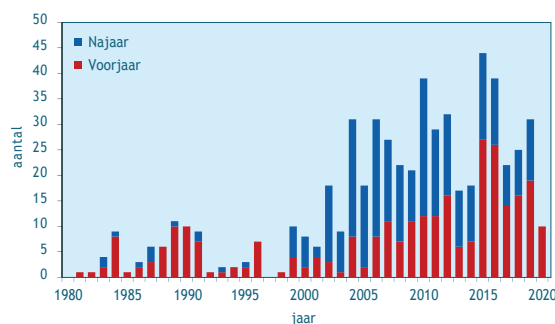
In ons land worden meestal solitaire vogels gezien (339 keer), maar ook met enige regelmaat duo's en trio's (65 resp. 20 gevallen). Tien keer is een kwartet gemeld: in het Waddengebied (8), bij Garrelsweer Gr en Kerkwerf ZI. Uitzonderlijk waren groepen van vijf (Breebaartpolder Gr, Babberich Gl) en zes vogels (Horst aan de Maas Lb, Termunten Gr). Van 20-23 mei 1971 pleisterden tot zeven Breedbekstrandlopers in de Oostvaardersplassen en van 11-13 mei 1984 maximaal acht. De groepsgrootte in voorjaar (215 gevallen) en najaar (225 gevallen) verschilt weinig en wordt gedomineerd door solitaire exemplaren (73 resp. 81%) en duo's (17 resp. 12%).

Trekpatronen elders in Europa

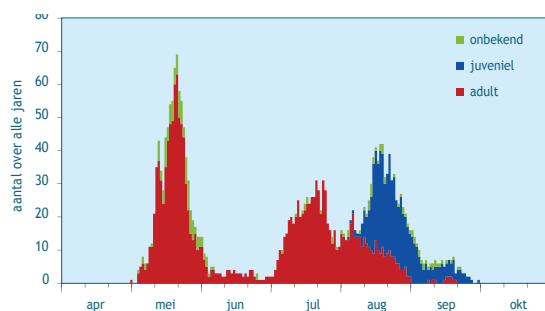
In Frankrijk worden Breedbekstrandlopers hoofdzakelijk gezien langs de Mediterrane kust (61% van de waarnemingen, met name in de Camargue) en de Atlantische kust. Het aantal meldingen in voor- en najaar ontloopt elkaar nauwelijks (48% resp. 52% in 1949-2005), net als in Nederland (51% en 49%). De meeste vogels doken op in de eerste twee decaden van mei en in de laatste twee van augustus (figuur 4).

Breedbekstrandloper, in het binnenland relatief vaak in het voorjaar. Grensmaas, 12 mei 2008. Foto: Ran Schols

Figuur 1. Breedbekstrandloper. Aantal vogels per seizoen in 1980-juni 2020.

Figuur 2. Breedbekstrandloper. Seizoenspatroon in 1862-juni 2020; totaal aantal per dag, uitgesplitst naar leeftijd.

In België zijn tot en met 2019 30 gevallen (33 vogels) aanvaard, waarvan 23 uit het voorjaar (77%), de meeste tussen 11-24 mei. Daarmee vertoont het voorkomen hier overeenkomsten met het Nederlandse binnenland (81% in het voorjaar).

Op Ottenby, op het eiland Öland voor de ZO-kust van Zweden, werden in 1950-2000 juist zelden Brekbekstrandlopers in het voorjaar gezien (1%). Het najaar laat een mooi tweetoppig patroon zien, met pieken in juli en augustus (gebaseerd op 1960 pleisterende vogels). Ringvangsten in 1986-2000 tonen aan dat de pieken er betrekking hebben op adulte vogels (mediaan 21 juli; Nederland 25 juli) en juvenielen (mediaan 17 augustus; in Nederland 23 augustus).

In Denemarken (2001-20) is de soort algemener dan in Nederland met jaarlijks, zowel in voor- als najaar, groepen tot 20-30 exemplaren (60 op 21 mei 2019 in Højer Vade, Deense Waddenzee). Het seizoenspatroon lijkt op dat van Nederland met mediane data van 22 mei en 27 juli.

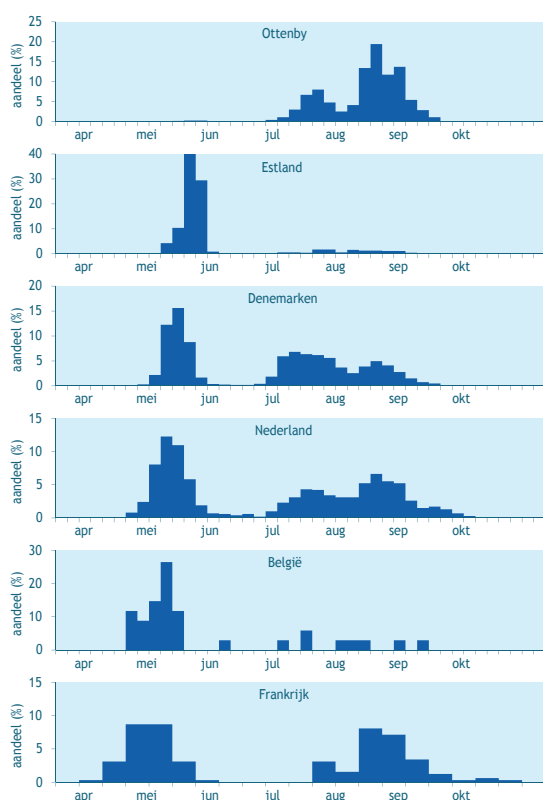
In Estland werden in 2016-19 de meeste waarnemingen in het voorjaar ingevoerd (60%), met in dat seizoen bovendien grotere aantallen dan in het najaar (gemiddeld 8,3 resp. 1,6 vogels). De mediane datum in het voorjaar viel op 29 mei (Nederland: 21 mei) en de najaarsgolven piekten rond 24 juli en in de tweede helft van augustus.

● Arjan Boele & Erik van Winden

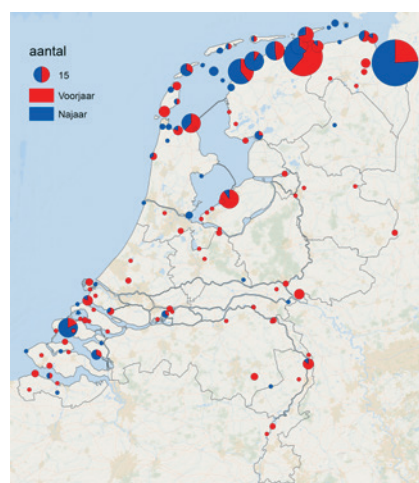
Materiaal en bronnen

Om het voorkomen te beschrijven zijn de databases gecombineerd van het Bijzondere Soorten Project niet-broedvogels, het Meetnet Watervogels, Waarneming.nl, Trektellen.nl en de CDNA (Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna, dutchavifauna.nl; soort beoordeeld tot en met 2002). De in totaal 4843 meldingen werden na controle op dubbele en vervolgwaarnemingen teruggebracht tot 440 gevallen van in totaal 606 vogels. De database is incompleet maar zal, dankzij alle waarnemers, een goede afspiegeling geven van het voorkomen van de soort in Nederland.

Overige bronnen: species factsheet, BirdLife International 2020 (broedpopulatie), Nouvel inventaire des oiseaux de France, 2008 (Frankrijk), belgianrbc.be (België), Waldenström & Lindström 2001, Ornis Fennica 78: 184-192 (Ottenby), dofbasen.dk (Denemarken), elurikkus.ee (Estland).

Figuur 4. Brekbekstrandloper. Seizoenspatroon in Ottenby Zweden, Estland, Denemarken, Nederland, België en Frankrijk. Weergegeven is het aandeel van de totale trek per decade (zie boxje voor bronnen).

Figuur 3. Brekbekstrandloper. Verspreiding in 1862-juni 2020. Totaal per locatie, met onderscheid tussen voor- en najaar.

Een Brekbekstrandloper in een groep Bonte Strandlopers valt gewoonlijk weinig op. Westhoek Fr, 16 september 2019.
Foto: Martijn Bot

